

FIETS KRIJGT RUIM BAAN IN UTRECHT

UTRECHT GEEFT SINDS ENKELE JAREN DE FIETS **RUIM BAAN**. MET FRAAIE **SNELFIETSROUTES** EN **VEEL EXTRA STALLINGSRUIMTE**, MET NAME IN DE BINNENSTAD EN HET STATIONSGBIED. BLIKVANGER IS DE GROOTSTE FIETSENSTALLING VAN EUROPA: DE DRIE VERDIEPING TELLENDE STALLING STATIONSPLEIN OOST VAN ECTOR HOOGSTAD ARCHITECTEN, MET EEN CAPACITEIT VOOR **12.500 FIETSEN**.

DE GROOTSTE FIETSENSTALLING VAN EUROPA, STATIONSPLEIN OOST, NAAR EEN ONTWERP VAN ECTOR HOOGSTAD ARCHITECTEN. DE DRIE VERDIEPINGEN TELLENDE STALLING KRIJGT EEN CAPACITEIT VOOR 12.500 FIETSEN. OP MAAVELD LOOPT EEN OPENBAAR FIETSPAD DOOR DE STALLING.

Frans Jan van Rossem is sinds 1 november 2013 een van de programmamanagers Bereikbaarheid bij de gemeente Utrecht en verantwoordelijk voor het onderdeel Fiets. "Utrecht heeft sinds 2010 een college met GroenLinks als grootste partij. Dit college heeft bij haar aantreden de ambitie uitgesproken om van Utrecht een Fietsstad te maken. Met als consequentie dat fietsen op verschillende beleidsterreinen op één staat." Het college wil dat flink meer mensen voor de fiets gaan kiezen. De ambitie werd uitgewerkt in 'Utrecht Aantrekkelijk en Bereikbaar', een visiedocument dat op 3 juli 2012 door de raad werd aangenomen. Met de ingezette koers van Utrecht Aantrekkelijk en Bereikbaar, een aantrekkelijke omgeving en meer ruimte voor langzaam verkeer, is de verwachting dat het aantal fietskilometers groeit met 60 pro-

cent ten opzichte van de huidige situatie. Het document bevatte zeven beleidskeuzes, waaronder 'De fiets als primair vervoermiddel in de stad'.

BOVEN: FIETSPARKEERVAKKEN AAN DE TWIJNSTRAAAT MET 'NIETJES'. BEDOELD VOOR KORTPARKEREN.

ONDER: IN DE NIEUWE STALLING OP DE ZADELSTRAAT EXPERIMEERT DE GEMEENTE UTRECHT MET EEN VERNIEUWEND SERVICE-CONCEPT, WAARBIJ DE FIETSENSTALLING IS VOORZIEN VAN KLUISJES WAAR MENSEN HUN BOODSCHAPPEN KUNNEN STALLEN, VAN EEN REPARATIEWERKPLAATS EN VAN (BAK)FIETSEN-VERHUUR EN WAAR ZE OOK EEN KOP KOFFIE KUNNEN KRIJGEN.

De gemeente koos daarmee voor:

- Een sterke verruiming van de binnenstadszone waar de fiets (en voetganger) leidend zijn in de inrichting, met ruime stallingsvoorzieningen.
- Op snelheid en comfort ingerichte fietsroutes tussen de stedelijke en regionale centra.
- Meer belevingswaarde rond de dragende fietsroutes (kwaliteitsnetwerk).

De keuzes beginnen volgens Van Rossem hun eerste vruchten af te werpen. Tussen 2003 en 2012 is de hoeveelheid fietsers naar de binnenstad met zeventien procent gestegen (Beleidsmonitorcijfers 2012). Het aandeel van de fiets in het vervoer naar de binnenstad ligt zelfs op 60 procent. Daarmee kwamen meteen ook de enorme tekorten aan stallingsplekken aan het licht, met name rond het stationsgebied, maar ook elders in de binnenstad. Van Rossem ziet twee oorzaken voor het stijgend fietsverkeer naar de binnenstad. Allereerst de bouw van Leidsche Rijn, een nieuw stadsdeel met uiteindelijk zo'n kleine 100.000 inwoners. Het aantal fietsers vanuit Leidsche Rijn is tussen 2003 en 2012 van ongeveer 6.000 tot ongeveer 10.000 gestegen. Ook is automobilititeit naar de binnenstad onaan-trekkelijker gemaakt.

UITDAGING

Een van de maatregelen die afgelopen jaren is uitgevoerd in het kader van Utrecht Aantrekkelijk en Bereikbaar is het verbeteren van de vijf meest intensief gebruikte fietsroutes door de stad. Die zogenaamde Top 5 fietsroutes zijn nu vrijwel klaar. Een tweede uitdaging voor Utrecht was het realiseren van voldoende fietsparkeerplekken in de binnenstad, met name in het stationsgebied. Van Rossem: "In het stationsgebied kennen we drie soorten fietsenstallingen. Stallingen gerela-

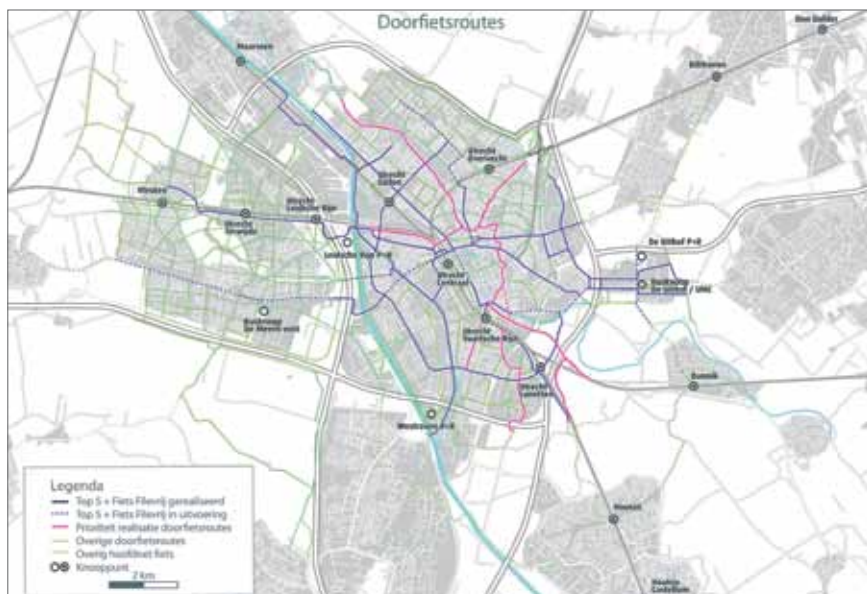
teerd aan de Openbaar Vervoer Terminal, dat zijn gebouwde, bewaakte stallingen die gelinked zijn aan het openbaar vervoer. Daarvan gaan we er drie bouwen en twee renoveren met een totale capaciteit van 22.200 plaatsen. Die capaciteit zou volgens berekeningen van ProRail en Gemeente voldoende moeten zijn tot 2025. Dan zijn er nog de openbare stallingen, deels betaald, in de wijdere omgeving van de OVT zoals bijvoorbeeld de stallingen van Corio en op het Vredenburg. Daarvan zijn er zes gepland met in totaal 5.010 plaatsen. En tenslotte de niet-openbare stallingen. Van dat type worden er negen met een totale capaciteit van 6.580 plaatsen gerealiseerd door de grote bedrijven en instellingen in het stationsgebied (Stadskantoor, SNS, Rabobank, Jaarbeurs, Movares etc).

WESTKANT STATION

De fietsenstallingen in het stationsgebied zijn verdeeld over de oost- en westkant. Aan de westkant bevonden zich twee kleinere NS-stallingen. De ene is afgebroken, de ander – de Sijpesteijnstalling – blijft open, wordt gere-noveerd en heeft straks 500 plaatsen (nummer 3 op de kaart). Om dit mogelijk te maken wordt nu eerst een stalling aangelegd onder het verhoogd liggende Stationsplein West (inmiddels omgedoopt tot Fietsenstalling Jaarbeursplein – red.) (nummer 4) met een capaciteit van 4.200 plaatsen. Zowel plein als stalling zijn ontworpen door Kraaijvanger.Urbis. Deze stalling gaat op 25 april open. Van Rossem: "Doordat de stalling onder het plein ligt, heb je geen verlies van ruimte en kan je met de fiets zeer dichtbij de OVT-terminal komen. De stalling krijgt drie verdiepingen en als je erin gaat, kun je er binnendoor uit naar het plein c.q. de stationstraverse." De fietsenstalling Jaarbeursplein is een pilot van de gemeente, NS en ProRail waarbij gekozen is voor de eerste 24 uur gratis parkeren. De gemeente (lees: de projectorganisatie Stationsgebied) bouwt hem, maar de exploitatie gebeurt gezamenlijk, in eerste instantie voor twee jaar.

Inmiddels is aan de westzijde gestart met de voorbereiding van een tweede grote fietsenstalling, de Knoopkazernestalling (nummer 5), met een capaciteit van 3.500 plaatsen. Deze komt aan de andere kant van het Beatrixgebouw, in de onmiddellijke nabijheid van het busstation en opnieuw onder een verhoogd plein. Van Rossem verwacht dat met deze twee megastallingen, enkele kleinere stallingen en nog een forse niet-openbare stalling voor medewerkers van het stadskantoor (2.200 plaatsen, nummer 14) het stallingsprobleem aan de westkant vooralsnog is opgelost.

OVERZICHTSKAART DOORFIETSRoutes IN UTRECHT.

OOSTKANT STATION

Aan de oostkant trekt nu vooral de tijdelijke fietsenstalling op het Smakkelaarsveld de aandacht. Met ruim 4.000 fietsen en altijd tot de nok gevuld. Door er voor eind van 2014 een verdieping op te zetten wordt de capaciteit uitgebreid met 3.000 plaatsen. Verder worden de fietsenstallingen in de plint van de Stationsstraat tijdelijk verplaatst naar het Moreelsepark. Want de gemeente start ook met de bouw van het eerste deel van de grootste fietsenstalling van Europa: Stationsplein Oost (nummer 1), die plaats moet gaan bieden aan 12.500 fietsen. Na realisatie van het eerste deel zullen dit er al zo'n 5-6.000 zijn. Opvallend aan de drie verdiepingen tellende fietsenstalling, een ontwerp van Stijn Rademakers van Ector Hoogstad architecten, gefinancierd door gemeente, regio en Rijk en gebouwd in opdracht van de gemeente, is ondermeer dat op maaiveld – de middelste verdieping – een openbaar fietspad door de stalling loopt. Van Rossem verwacht dat na realisatie van de gehele fietsenstalling (planning 2018) de stalling voldoende is voor alle OVT-gerelateerde fietsparkeerders aan de oostkant. Temeer daar ook de eraan grenzende Noorderstalling wordt verbouwd met een capaciteit van nog eens 1.500 plaatsen. De gebouwde fietsenstallingen hebben allemaal een beheerder. Daarnaast zijn ook enkele tijdelijke voorzieningen, zoals het Smakkelaarsveld, bemensd. Naast Utrecht CS kent Utrecht nog een aantal kleinere stations, zoals Overvecht, Lunetten, Zuilen, Terwijde, Vleuten, Leidsche Rijn centrum en in de toekomst Vaartsche Rijn. Bij al deze stations is de capaciteit geïnventariseerd en wordt nog dit jaar begonnen met de benodigde uitbreiding van stallingsplekken. In Vaartsche Rijn, waar naast de trein ook een halte van de nieuwe tram naar de Uithof komt, wordt een beheerde stalling onder de verhoogd liggende sporen gerealiseerd.

BINNENSTAD

In de binnenstad is onderzoek gedaan naar de parkeerdruk. Daaruit is een lijst gekomen met een aantal hotspots waar de fietsparkeerdruk het hoogst is. Dat heeft onder meer geleid tot een fietsparkeervoorziening onder Vredenburg met 700 plaatsen, waarbij de eerste 24 uur gratis is (zie het kader – red.). Verder zijn er tijdelijke/mobiele fietsenstallingen gerealiseerd op de Neude, Janskerkhof en de Mariaplaats. Van Rossem: "Ook houden we in de gaten welke binnenstadpanden in de buurt van de hotspots vrijkomen en mogelijk geschikt zijn om (tijdelijk) te kunnen fungeren als fietsenstalling."

Van Rossem realiseert zich dat om het fietsparkeerprobleem in de binnenstad op te lossen er ook een gedragsverandering nodig is. "Daartoe hebben we verschillende instrumenten: communicatie, serviceverlening, bebording, bewegwijzering en – als laatste – handhaving. We zetten nu met name in op serviceverlening, verbeterde communicatie/informatievoorziening en bebording. Vooralnog met succes. We experimenteren ook met een vernieuwend serviceconcept in de nieuwe stalling op de Zadelstraat, ontworpen door Godfried de Graaff, waarbij de fietsenstalling is voorzien van kluisjes waar mensen hun boodschappen kunnen stallen, van een reparatiewerkplaats, (bak)fietsverhuur en waar ze ook een kop koffie kunnen krijgen." In de Utrechtse binnenstad is ook een proef met speciale fietsparkeervakken gedaan. "Die zijn bedoeld voor kortparkeerders. Het zijn vakken zonder rekken maar met een paar nietjes tegen omvallen." Ook wordt op 12 maart gestart met het leenfietsensysteem voor de binnenstad op twee plaatsen, te weten Moreelsepark en Janskerkhof.

OVERZICHTSKAART FIETSENSTALLINGEN

STATIONSGBIED UTRECHT TOEKOMSTIGE SITUATIE. EEN DEEL VAN DEZE STALLINGEN BESTAAT NU AL OF VOLGT BINNEN ENKELE JAREN. DAARNAAST VOLGT NOG EEN AANTAL STALLINGEN, BEHORENDE BIJ DE NOG TE CONTRACTEREN VASTGOEDONTWIKKELINGEN.

EERSTE 24 UUR GRATIS

Begin februari 2014 lanceerde de NS het plan om de eerste 24 uur fietsparkeren in bewaakte fietsenstallingen bij NS stations gratis te maken. Momenteel blijven dagelijks volgens de NS 30.000 plekken in die stallingen ongebruikt. Utrecht doet nu een pilot met dit principe waarbij gemeente, Rijk en ProRail elk eenderde van de kosten op zich nemen. Frans Jan van Rossem: "Door de eerste 24 uur gratis te maken, maak je het voor een heel groot deel van de gebruikers aantrekkelijk om de stalling te gebruiken en om niet langer de fiets in de openbare ruimte te zetten. Die openbare ruimte kan daardoor een stuk aantrekkelijker worden ingericht. Voor mensen, die hun fiets wel regelmatig meer dan 24 uur moeten stallen, bieden we een jaarabonnement aan van 75 euro. Inmiddels loopt op het Smakkelaarsveld in de tijdelijke stalling van NS een proef waarbij mensen via de OV-chipkaart betaald fietsparkeren kunnen afrekenen. Uitgangspunt daarbij is nu nog een dagtarief van 1,25 euro per dag."

OVT gerelateerd 22.200 plaatsen

1. Stationsplein Oost 2016/ 2018
2. Verbouwde Noorderstalling 2016
3. Gijpseleinstalling 2016
4. Stationsplein West 2014
5. Knoopparkstalling 2016

Openbaar, deels betaald 6010 plaatsen

6. Hoog Catharina Stationsplein
7. Laag Catharina Singelborch
8. Laag Catharina Poortgebouw n.a.b.
9. Bibliotheek ++ 2016
10. De Vredenburg
11. Megabioscoop 2016
12. Lange Koestraat

Niet openbaar 6680 plaatsen

13. Movares / FGH
14. Stadskantoor 2014
15. Rabobank
16. Hovel
17. SNS Reaal / Belastingdienst kantoren
18. Noordgebouw 2019
19. Zuidgebouw 2018
20. Jaarbeurspleinbouw 2018
21. Knooppark 2018